

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunside osakond

tantsukunsti õppekava

Aveli Vellerind

**RAHVATANTSUÕPETUSE ÕPIKU VAJALIKKUS JA SAMMUD
SELLE VÄLJATÖÖTAMISEL PÕHIKOOLI III VANUSEASTMELE**

Lõputöö

Juhendaja: Ele Viskus, MA

Viljandi 2019

Sisukord

SISSEJUHATUS	3
1. RAHVATANTS PÕHIKOOLI ÕPPEKAVAS.....	5
1.1. Tantsuõpe Laulasmaa Koolis	6
1.2. Praktiseeriva tantsuõpetaja kogemus Laulasmaa Koolis	7
1.3. Praktika roll rahvatantsuõpiku ideeni jõudmisel.....	9
2. RAHVATANTSUALASE ÕPPEMATERJALI VAJALIKKUS	12
2.1. Olemasolev kirjandus.....	12
2.2. Seni välja antud õppematerjalid	13
3. ÕPPEMATERJALI VÄLJATÖÖTAMINE – IDEEST TEOSTUSENI.....	16
3.1. Ametlik õppematerjal vs õppematerjaliks hästi sobiv raamat – nõuded ja ettekirjutused	16
3.2. Olulised aspektid õpikuteksti koostamisel	18
3.3. Õpiku koostamine kui meeskonnatöö	19
4. ÕPPEMATERJALI SISU	21
KOKKUVÕTE	26
KASUTATUD KIRJANDUS.....	28
SUMMARY	31

SISSEJUHATUS

Käesoleva tantsuõpetaja eriala lõputöö teemavalik sündis autori lõputöö praktika baasil. Praktika raames töötasin Laulasmaa Koolis, kus rahvatantsutund on kõigile õpilastele kohustuslik. Esialgne plaan oli võrrelda sama vanuseastme erinevate klassikomplektide tantsutehnilist arengut tulenevalt erinevate õpetamismetoodikate valikust, kuid mõnda aega praktiseerinuna mõistsin, et klassikomplektid olid käitumisraskuste ja üldise kõikuva baastaseme tõttu lõputöös ära toomist väärivate üldistuste tegemiseks sobimatud.

Põhienergia õpetajatöös nõudis hoopis õppetöö kohustuslikkusega kaasnev asjaolu, mille tõttu suur osa vanematest põhikooliõpilastest ei olnud õpitavast üldse huvitatud. Lisades sinna teismeeaga niigi kaasas käivad distsipliiniprobleemid ja tööandja ning kolleegide poolt tulev väline surve väga kindla arusaamaga, et 45 minutiga nädalas esinemisvalmis tantsud selgeks saada pole mingi probleem, jõudsin järeldusele, et minu eesmärgiks üldhariduskooli keskkonnas ei ole katsetada õppemetoodikaid või õpilaste arengut mingis konkreetses valdkonnas, vaid suurimaks väljakutseks saab õppesisu leidmine ja koostamine, mis tantsutunnid lihtsalt kohustuslikust (ja paljude teismeliste jaoks vastumeelsest) füüsilisest kaasategemisest mitmekülgsemaks, teadmiste mõttes sisukamaks ja harivamaks muudaks ning mille kaudu saaks edasi anda ka rahvatantsu kultuuriajaloolist tähtsust.

Käesoleva töö eesmärgiks on uurida rahvatantsuõpiku kui õppematerjali olemasolu vajalikkust üldhariduskoolis läbi viidavates rahvatantsutundides kasutamiseks. Lisaks püüan saada teada, millist informatsiooni peaks nimetatud õpik täpsemalt sisaldama ning milliste sammude abil on võimalik jõuda õpiku väljatöötamise ning väljaandmiseni. Oma töö koostamisel toetun suures osas isiklikule praktikakogemusele Laulasmaa koolis, kus 2018/2019 õppeaasta vältel rahvatantsuõpetajana töötades olen pidanud kokku panema õppesisu ja andma tunde 1.-7. klassi õpilastele.

Esimeses peatükis annan ülevaate tantsuõpetuse ja rahvatantsu positsioonist põhikooli õppekavas, Laulasmaa Koolis rakendatavatest praktikatest ja oma isiklikust kogemusest rahvatantsuõpetaja ja õppesisu loojana 1.-7. klassi õpilastele.

Teises peatükis keskendun õppematerjali olemusele ja vajalikkusele tantsu valdkonnas nii õpilase kui õpetaja vaatevinklist, vaatlen juba välja antud rahvatantsualaseid teoseid ja õppematerjale ning uurin, kas ja kuidas need sobiksid üldhariduskoolis kasutamiseks.

Kolmandas peatükis tegelen rahvatantsuõpiku väljaandmisega seotud protseduurika uurimisega ja toon välja erinevate valdkondade spetsialistid, kellega selles protsessis koostööd teha tuleb.

Neljas peatükk keskendub kõnealuse rahvatantsuõpiku potentsiaalse sisu väljapakkumisele lähtudes üldhariduskooli ainekavade õpiväljunditest, olemasolevast kirjandusest ja siinkirjutaja kui rahvatantsuvaldkonnaga kursis oleva ja tantsualase haridusega inimese sisetundest.

1. RAHVATANTS PÕHIKOOLI ÕPPEKAVAS

Laulu- ja tantsupeoregistri andmetel on Eestis 735 põhikooliealistest lastest moodustatud rahvatantsurühma. Neist 647 puhul on rühma katuseorganisatsiooniks kool või kajastub kooli nimi otseselt tantsurühma nimes (Laulu- ja Tantsupeoregister 2019a). Eelneva statistikaga vastuoluliselt ei kuulu rahvatants aga eraldi aina üldhariduskooli õppekavasse ning koolides tegeletakse sellega enamjaolt huviringi formaadis. Puutepunktid õppekavaga on vaatamata eraldi ainetunni puudumisele siiski olemas, kuid enne kui neid täpsemalt avama asun, tuleb nii rahvatantsust kui üldse tantsulisest liikumisest üldhariduskooli õppekavas rääkides tuua lugeja teadvusesse käimasolev üleminekuperiood. Praegu ametlikult kehtivalt kehalise kasvatuse ainekavalt liigutakse lähiaastatel uuele liikumisõpetuse ainekavale, mistõttu püüan käesoleva töö kontekstis käsitleda ka kahte erinevat õppesisu – kehalise kasvatuse ja liikumisõpetuse oma.

Üldhariduskoolides seni kehtivas õppekavas kuulub tantsulise liikumise ainekava kehalise kasvatuse ainevaldkonna alla (Põhikooli riiklik õppekava, lisa 8 2011). Tantsulise liikumise õppe põhialused käsitlevad seal eesti ja teiste rahvaste tantse, standard- ja ladina tantse ning loovtantsu (Sööt ja Lagle 2018). Ainekava kohaselt peaks õpilane I kooliastme lõpuks suutma mängida ja tantsida õpitud eesti laulumänge ning liikuda vastavalt muusikale, rütmile, helile. II kooliastme lõpul oodatakse õpitud paaris- ja rühmatantsude tantsimist, mille hulka kuuluvad eesti ja teiste rahvaste tantsud ning eneseväljendamiseks loovliikumiste kasutamist. Põhikooli lõpetaja peaks ainekava kohaselt suutma tantsida õpitud paaris- ja rühmatantsu ning kombinatsioone autoritantsudest; lisaks arutleda erinevate tantsustiilide üle ja tundma Eesti tantsupidude ning tantsukultuuri traditsioone (Põhikooli riiklik õppekava, lisa 8 2011). Uue liikumisõpetuse ainekava kohaselt on õppesisu oluliselt vabam ning andes õpetajale rohkem võimalusi, kajastub tantsuline liikumine seal vahendina eesmärgi saavutamiseks, mitte eesmärgina omaette (Sööt ja Lagle 2018). Kuigi liikumisõpetuse ainekavas ei ole eraldi välja toodud, et õppeprotsessis üldse peaks tantsima või kui tantsitakse, siis seda, milliseid stiile ja või tantse käsitleda tuleks,

mis tekitab küsimuse, et miks siinkohal üldse rahvatantsust kõnelda, hõlmab ainekava endas ühe valdkonnana viiest liikumise ja kultuuri seoste käsitlemist. Õpiväljunditena sisaldab see omakorda Eesti kultuuri- ja sporditegelaste ning liikumistraditsioonide ja –ürituste tundmist (Liikumisõpetuse ainekava 2019), kuhu siinkirjutaja hinnangul Eesti rahvatants ning tantsupeotraditsioon hästi paigutub. Eelnevast tulenevalt võib öelda, et rahvatants on üldhariduskoolis (nii vanas kui uues õppekavas) selgelt esindatud ning kuigi selle õpetamise vormi ja mahu üle otsustab suures osas iga kool ja õpetaja iseseisvalt ning enamikus koolides tantsutundi eraldiseisvana tunniplaanis ei ole, tasub siiski rääkida õppematerjalist rahvatantsutemaatikat käsitlevates tundides kasutamiseks.

1.1. Tantsuõpe Laulasmaa Koolis

Laulasmaa kool on lahendanud tantsulise liikumise õppe eraldi rahvatantsutunniga, mis on tunniplaanis sel õppeaastal 1.-7. klassi õpilastel ja kõigile kohustuslik. Eesmärk on jõuda selleni, et tants oleks kohustuslik kõigil põhikooli lõpuni – see eesmärk loodetakse täita järgneva kahe aasta jooksul, 2020/2021 õppeaastaks, mil tol hetkel 9. klassis õppivad õpilased on tunniplaaniselt tantsinud esimesest klassist alates. Õpilased tantsivad ühe koolitundi ehk 45 minutit nädalas, millele lisandub kaks kehalise kasvatuse tundi – kokku on õpilastel nädalas seega kolm liikumistundi. Kuna Laulasmaa Kooli üheks põhiväärtuseks on oma rahva ja kodukoha kultuuri säilimise ja arengu eest seismine, on õppesse sisse toodud just rahvatantsutund (Laulasmaa kool 2019). Tundide õppesisu tuleneb õpetaja töökavast, mille koostamisel on – arvestades, et eraldi rahvatantsu riiklikku ainekava olemas ei ole – õpetajatel küllalt vabad käed. See tähendab, et üldjoontes saavad täidetud küll kehalise kasvatuse alla käiva tantsulise liikumise õpiväljundid, kuid tundide sisu osas on rõhk rohkem rahvatantsul ning enamiku klassidega ka valmisolekul mõnel koolikontserdil või muul sündmusel esinemiseks. Tantsupeoaastatel oodatakse kooli esindatust ka seal. Tantsupeole kandideerivatele rühmadele võimaldatakse õpetaja soovil klassitunnile lisaks ka üks ringitund (45 minutit) nädalas.

1.2. Praktiseeriva tantsuõpetaja kogemus Laulasmaa Koolis

Õpetajana tööle asudes sain tööandjalt ja vanematelt kolleegidelt küllalt selge pildi, mis (eeldatavasti) rahvatantsutundides toimuma peaks. Oodatakse selgeks õpitud (autori)tantse, millega saaks koolisündmustel esineda. Hoiatati, et kaks seitsmendat klassi, kes mõlemad minu käe alla määrati, on kooli kõige keerulisema distsipliiniga kollektiivid ning nende puhul tuleb leidlikum olla, et nad üldse midagi teeksid – soovitus oli ehk seltskonnatantse või muud mitterahvatantsulist hulka segada. Selgeks sai ka, et II-III klassi rühmad kandideerivad tantsupeole ning nende tunnisu tuleb juba eos selle järgi planeerida.

Õppeaasta alguses töökava koostades ei osanud ma veel ette kujutada, mida üldse planeerida. Palusin mustandiks vanema kolleegi eelmise aasta kava ja asusin seda oma kõhutunde ja eelduste järgi kohandama. I kooliastme puhul keskendusin loovtantsulistele elementidele, rütmi ja muusika tajumisele ning rahvatantsu põhiformatsioonide ja lihtsamate sammude õppimisele. Õppeaasta lõpus saan tunnistada, et kuigi minu kuue sellese vanuseastmesse jääva kollektiivi iseloomud on väga erinevad ning nende hulgas leidub nii klass, kes päriselt püüab harjutab ja katsetab kui ka klass, kelle käitumisprobleemide tõttu palju tunde kaosega lõppeb, on töökava end õigustanud ning üldjoontes oleme saalitundides jõudnud kenasti käsitleda teemasid, mille õppeaasta algul töökavasse kirja panin.

II ja III kooliastme töökava ei erinenud oma üldjoontelt I astme töökavast – põhipunktid olid samad, kuid sammud, tantsuvõtted ja –formatsioonid, mis sinna kirja sai pandud olid mõneti keerulisemad. Lisaks planeerisin vanemate kooliastmete õpilastega läbi võtta ka seltskonnatantsude põhisamme ning tegeleda kehakooli arendava tantsutehnilise treeninguga.

Vastu ootusi selgus tundides, et vanemad õpilased ei ole kehalise ega tantsulise võimekuse poolest noorematest tugevamad ja neile saavad ka lihtsad liikumised, mis noorematel välja tulevad, tihemini takistuseks. Näiteks esimeses klassis polnud ühtki last, kes ei oleks hakkama saanud hüpaksammu põhimotoorikaga, samas kui neljandas klassis ja vanemate hulgas oli selliseid õpilasi mitu. Samuti nägin kehaliste võimete taandarengut üldist tantsija kehakooli arendavate harjutuste juures – 5.-6. klassi õpilased ei olnud enam võimelised mugavalt sirge seljaga põrandal istuma, et sellest asendist painutusi või venitusi teha, samas kui 1.-3. klassi õpilastel sellega üldjuhul probleemi ei olnud.

Lisaks hakkas juba 4.-5. klassi õpilaste puhul silma suhtumise muutus, kus rahvatantsutundi eriti ei sallitud ning kõige vastu, mis ei meeldinud või kohe välja ei tulnud valjuhäälselt protestima asuti. Kahe 7. klassi suhtumine oli terve õppeaasta vältel alla igasugust arvestust ja nii mina õpetajana kui tundi vaatlemas käinud direktor ning õppealajuhataja olid sunnitud tunnistama, et õpilased ei tööta aktiivselt kaasa, vaid kulgevad miinimumliikumise ja vaenuliku suhtumisega läbi tunni viisil, mil tunnis osalemisest neile suure tõenäosusega kasu ei ole.

Eelnevalt kirjeldatu pani mind õpetajana mitmeti keerulisse olukorda – ühest küljest ei saanud ma vanemate õpilastega liikuda planeeritud keerukamate sammude-võtete juurde, kuna võimekuselt olid nad nõrgemad kui I kooliaste, teisalt ei olnud nendega võimalik ka vaid kõige lihtsamaid baasasju harjutada, kuna see mõjunuks neile „titekana“ ja demotiveerivaks veel enam. Jõudsin üsna õppeaasta alguses tõdemuseni, et vanemate õpilaste kehalise võimekuse tõstmiseks on vaja treeningut ja püüdsin küllalt palju kasutada tundides üldisi kehalist võimekust parandavaid elemente – teha harjutusi järjest ja pausideta, et kasvatada võhma, teha lihasharjutusi tervele kehale ning pöörata rõhku venitustele. Rahvatantsu kui sellise jätsin 7. klasside puhul pea täiesti kõrvale ja nendega me ühegi tantsu õppimiseni ei jõudnudki, tantsisime pisut küll seltskonnatantse – õppeaasta keskel võtsime läbi rumba, samba ja aeglase valsi põhisammud.

Mida aeg edasi, seda enam hakkasin tundma just ennekõike 7. klasside puhul, et meie tantsutunnist ei ole kasu. Tegemist tundus olevat vormitäitega – mina õpetajana võtan aja ja valmistan tunni ette ainult selleks, et näha, kuidas see võimalikult palju nihverdades ja kaasategemisest kõrvale hiilides läbi kulgetakse. Ka hindamine muutus üha keerulisemaks – igal trimestril tuli mul vähemalt kolme jooksva hinde põhjal välja panna koondhinne. Kui esialgu olin karm ja loivates tunni läbikulgemist ja õpetajale vastu vaidlemist kolmega hindasin, tõusis nii mõnigi lapsevanem tagajalgele väites, et tema laps, kes eelmisel noortetantsupeolgi osalenud küll nii kehvasti tantsida ei saa ja järelikut õpetaja kiusab ning on ebaõiglane. On selge, et lihtsalt vanemate nõudmistele tuginedes ma hindamiskriteeriume ei alandanud, kuid üldise mittetegemise ja lodevuse mentaliteet suutis nähtavasti vaikselt mu kirteeriume siiski madalamaks tõmmata, sest II trimestri lõpul avastasin eneselegi üllatuslikult, et koondhinded kippusid kõigil kujunema „neljaks“ või „viieks“ vaatamata sellele, et tunnis kaasatöötamine ja meelestatus paranenud ei olnud. Tagantjärele mõeldes tunnen, et ilmselt olin vaikselt jõudnud punkti, kus ka see kui õpilane mööda ringi kaasa kulges ja otseselt demonstratiivselt õpetaja korraldustele vastu ei

hakanud, tundus nimetatud klasside üldises taustsüsteemis täitsa asjaliku kaasatöötamisena, et mitte osata tunni lõpus õpilase jaoks adekvaatselt põhjendada hinnet „3“. Õpetajana oli tegemist siiski alati suure kurnatuse ja frustratsiooniga, tund on justkui toimunud, hinne on saadud, vorm täidetud, kuid näen, et õpilasele pole sellest mitte mingisugust kasu, kuna pingutust või püüet harjutustega hakkama saada ei ole. Tundsin, et see on ebaaus minu kui õpetaja suhtes, sest mina ju ometi valmistan tunni ette ja viin seda läbi parimate kavatsustega, samas nägin, et see tundub ilmselt ebaaus ka õpilastele, sest nad ei saagi aru, et see neile kuidagi kasulik olla võiks, mistõttu ei tunne nad ka soovi pingutada.

Proovisin erinevaid lähenemisi alustades mängulisest tegevusest ja lõpetades inglisekeelse rahvatantsutunniga püüdes õpilasi pisutki nende vaenulik-apaatses vormitäitest välja tuua, kuid olen lõpuks siiski pidanud tõdema, et õpetaja ei saa jääda endale lõplikult tuhka pähe raputama ning võtta omaks suhtumist, et kui tund ei suju, on see õpetaja vale või halva lähenemise süü ja õpilasel pole seal mingisugust vastutust. Nõustun täielikult Liisa Mureli artikliga kultuurilehes Sirp, kus tänapäeva õpilase ja õpetaja suhet on võrreldud kliendi ja kelneri vahekorraga ning selgitatud, miks seesugune suhe kohustusliku ainekava omandamiseks sobilik ei ole (2018). Tähtis on, et selline vahekord ei tulene mitte õpetajast ja tema enesekehtestamisest tunnis, vaid ühiskonna laiemast suhtumisest kooli ja õppimisse.

1.3. Praktika roll rahvatantsuõpiku ideeni jõudmisel.

Otsides lahendust probleemidele 7. klasside tundides hakkasin märkama veel üht kitsaskohta, millele töökava koostades vähe tähelepanu pööranud olin – rahvatantsu kui eesti kultuuri osa teoreetilise ja ajaloolise tausta tutvustamine rahvatantsutunnis. On mõistetav, et tantsutund tunniplaanis on ennekõike mõeldud liikumistunniks ja eeldatakse, et see arendab õpilaste kehalist võimekust, kuid ainekavaga tutvudes leiab sealt siiski ka tantsupidude ja tantsukultuuri traditsioonide tundmise ning uue liikumisõpetuse ainekava puhul liikumisürituste ja traditsioonide tundmise põhikooli lõpuks (Põhikooli riiklik õppekava, lisa 8 2011 ja Liikumisõpetuse ainekava 2019).

Küsimusele, mida täpselt ja kuidas teoreetiliste taustateadmiste osas õpilastele edasi anda, olin sunnitud vastust otsima tundides, mille olude sunnil ja reeglina väga väikese etteteatamisega pidin läbi viima saali asemel klassiruumis. Esialgu tegelesin improviseerimisega – vaatasime tantsupeo etendusi ja lugesime ning analüüsisime nende aluseks olnud muinasjutte, tegime rühmatööd tuntud tantsujuhtide kohta ettekannete koostamiseks ja vaatasime videonäiteid nende loodud tantsudest, asusime uurima ka rahvarõivaid ja nende kandmistraditsioone. Tegemist oli küll üksikute tundidega õppeaasta jooksul, kuid kui ealised iseärasused, mis selles vanuses tihti kõik „nõmedaks“ tituleerivad kõrvale jätta, tundusid seitsmendikud seesugustest tundidest siiski rohkem kasu saavat ja innukamalt kaasa töötavat kui forsseeritud liikumistundides saalis.

Õpetajana tundsin, et olen õpilastele ka rahvatantsu teoreetilist tausta avades õigel teel, kuid mind häiris asjaolu, et need teooriatunnid ongi tagataskust improviseeritud omamata mingit kindlat suuremat struktuuri, mis sätestaks ära näiteks üldprintsipiibid, mida õpilane põhikooli lõpuks kultuurilooliselt ja teoreetiliselt rahvatantsu kohta teada võiks. Samuti tundus, et esimesel aastal õpilasi õpetades on üsna lihtne ka eksrompt klassitunde läbi viia, kuid ilma suurema plaanita võib näiteks kahe aasta pärast olla keeruline järge pidada, mida mõne konkreetse klassiga juba käsitletud on ja mida mitte. Materjali koondamisest ja läbitöötamisest mõeldes jõudsin tõdemuseni, et paljud üldhariduskoolide rahvatantsuõpetajad ei oma suure tõenäosusega tantsulist haridust ja ei pruugi osata mõeldagi tantsuteooria (süsteemsest) õpetamisest. Nii sündis mõte populaarteaduslikus võtmes koostatud rahvatantsuõpikust, mis koondaks endas olulisemad teooriateemad ja võiks muuhulgas olla üldiseks orientiiriks õpetajale kõigi põhikooli kooliastmete praktilistesse tundidesse taustateadmiste sissepikkimiseks, kuid sobiks ennekõike oma formaadilt ja sõnastuselt iseseisvaks lugemiseks uurimiseks ja tundides õpilasepoolseks kasutamiseks III kooliastme õpilastele. Põhisihtrühmaks õpiku kasutamisel on põhikooli vanem vanusegrupp just seetõttu, et nimetatud kooliastme puhul on kehalise kasvatuses ainekavas (Põhikooli riiklik õppekava, lisa 8 2011) õpiväljunditena ainsana ära toodud lisaks tantsulistele oskustele ka õpilase kultuuriloolised tantsualased taustateadmised.

Leidsin seesuguse õpiku potentsiaalsel olemasolul veel ühe, küll mitte nii ülla, vaid pigem õpetaja närvikava säästva lisaväärtuse. Nimelt hakkasid aeg-ajalt oludest tulenevalt klassiruumis läbi viidud tunnid mulle kui õpetajale käitumise osas raskemate klasside puhul ka saalitundidest lihtsamad (läbi viia) tunduma. Sain rohkem tegeleda tunnisisuga ja pidin suunama vähem ressursi otsesele distsiplineerimisele. Kuna tegelesin

tantsuõpetamisega paralleelselt ka sarnases vanuses õpilastele loodusõpetuse aine õpetamisega, mis klassikaliselt on klassiruumiõppeaine, hakkas kogemuste põimudes ja kolleegidega suheldes selgeks saama, et klassiruumi struktuur ja selles distsiplineeritult toimimine on õpilasele esimesest klassist alates oluliselt lihtsam kui korralduste järgimine tantsutunnile omases oluliselt suuremat vabadust võimaldavas saalikeskkonnas. Enesesäästmiseks ja tundides töömeeleolu loomiseks leidsin end aeg-ajalt kui ees ootas tund seitsmendikega, kelle hulgas mitmeid käitumisraskustega lapsi, lausa soovimas võimalust viia tund läbi saali asemel klassiruumis. Eeltoodu ei tähenda muidugi mingil määral nagu arvaksin, et tants keskmisest keerulisemate klassikomplektide puhul vaid teoreetiliseks õppeaineks/ -valdkonnaks muutuma peaks. Kultuuriloolise tausta tundmaõppimise eelduseks on ennekõike siiski isiklik kehakogemus ja seega ei oleks tantsu osakaalu vaid teooriale taandamine liikumisele keskendunud kehalise kasvatusõppeaine raamistikus mõistlik ega vajalik. Leian aga, et raske klassi puhul võib igal õpetajal ette tulla olukordi, kus pikaperspektiivilise töörahu huvides on suureks abiks lühemaajaline või perioodiline ebatraditsiooniliste meetmete kasutamine. Klassiruumitund ja töö õpikuga annab õpetajale ühe sellise võimaluse.

Rääkides aga jälle ideaalist, kus põhiküsimuseks ei ole distsipliin ja kohustuslikus korras ette nähtud tunnid, usun, et iga rahvatantsuga tegeleja võiks olla kursis ka rahvatantsu aja- ja kultuuriloolise olemusega. Seesuguse õpiku olemasolu aitaks üldhariduskooli õpetajatel õppesisu kavandades praktikasse just sellekohast teooriat põimida. Tuginedes oma kogemusele üldhariduskooli rahvatantsuõpetajana usun ma aga ka seda, et kõigile kohustuslikus korras rahvatantsutunde põhikooli lõpuni peale suruda mõtet ei ole. Leian, et rahvatants liikumistunnina võiks kõigil tunniplaanis olla viienda-kuuenda klassini ja sealt edasi keskendutaks muudele liikumisviisidele jättes soovijatele võimaluse siiski huvihariduse korras rahvatantsuga edasi tegeleda. Vanemad õpilased võiksid koolitunnis seevastu tegeleda just rahvatantsu teoreetiliste taustateadmiste omandamisega, mis võiks kuuluda nii kehalise kasvatusõppe, ajaloo kui kunstiajaloo ainevaldkonna alla. Sel viisil oleks õpilasel võimalik eas, mis ka sotsiaalselt keeruline, tantsust kõrvale astuda ja jõuda selle juurde poitiivsete mälestustega tagasi kunagi hiljem. Algõpetus peaks aga julgustama huvilisi tantsu kasuks otsustama ja mitte soosima grupimentaliteeti, kus ka tegelikult huvitatud õpilased tantsutrenni tulemata jäävad, kuna üldmentaliteet selle nõmedaks tituleerib.

2. RAHVATANTSUALASE ÕPPEMATERJALI VAJALIKKUS

Õpiku formaadis õppematerjali vajalikkuse olulisust kultuuriloolise tausta mugavamaks süsteemseks edasiandmiseks õppetöös selgitasin eelmises peatükis. Õppekirjandusel on aga ka suur osa õpimotivatsiooni arendamisel, mille vähesus õpilaste seas on samuti üheks õpiku väljatöötamise idee ajendiks. Pedagoogikaproffessor Jaan Mikk usub, et õpilaste huvi õpitava vastu saab õppekirjanduse abil suurendada. Ta toob välja, et ajalooliste seikade sissetoomine õppetöösse, mida rahvatantsuõpik suuresti tantsuõppe puhul võimaldaks, tõstab õpilase huvi materjali vastu ning et samasugust võtet, tehes kõrvalepõikeid inimeste ja ajaloo sündmuste juurde, kasutavad ka teaduse populariseerijad (Mikk 2019).

2.1. Olemasolev kirjandus

Õppematerjali vajalikkuse küsimuse võib tõstatada ka asjaolu, et Eesti rahvatantsu õppimise ja õpetamise toetamiseks on juba välja antud väga mitmeid raamatuid ja meetodilisi materjale. On selliseid, mis suunatud õpetajale juhtnööride andmiseks treeningtunni läbiviimisel (Kristjan Toropi „Eesti rahvatantsu oskussõnastik“ (1966), Nadežda Taarna „Lavalise rahvatantsu õpetamise meetodid isetegevuskollektiivis“ (1970a) ja „Eesti rahvatantsu treeningharjutused“ (1970b), Uno Tormeti „100 harjutust rahvatantsuõpetajale treeningtunni rikastamiseks“ (2017), Ilma Adamsoni „Õpetaja Ilma Adamsoni meistrikläss“ (2012), Ullo Toomi „Harjutusvara rahvatantsijale“ (1967). On tantsukirjelduste raamatuid (Kristjan Toropi „Viron vakka“ (2008), Ullo Toomi „Eesti rahvatantsud“ (1953)) ja on ka huvilise jaoks süvitsi minevaid kultuuriloolisi sissevaateid (Richard Tõnnuse „Anna Raudkats omas ajas“ (1991), Ingrid Rüütli ja Sille Kapperi „Kihnu tantsud“ (2015), Herbert Tampere ja Rudolf Põldmäe „Valimik Eesti rahvatantse“ (1938)). Mõned nimetatud teostest käivad mitme mainitud kategooria alla ning nimekirjad pole täielikud, kuna konkreetsete tantsujuhtide elulugu ja loomingut kajastavate teoste

väljatoomiseni ma siinkohal ei jõudnudki. Nimetatud raamatutest on huviline võimeline leidma palju rahvatantsuharrastust toetavat taustainformatsiooni ja ka internetist võib leida asjakohast materjali (näiteks Anu Visseli ülevaatlik artikkel Rahvatantsu asendist eestlaste kultuuripildis ja harrastustes (2004), Sille Kapperi kirjutised pärimustantsu ja lavalise rahvatantsu omavahelistest suhetest (2010 ja 2013)), sealhulgas väga informatiivne Laulu- ja tantsupeo sihtasutuse koduleht (2019) ning küllalt hästi korras hoitud Vikipeedia leheküljed üldtantsupidude kohta (2019). Usin õpetaja on võimeline olemasolevas materjalis hästi orienteerudes ise töökavasse enda hinnangul õpilastele eakohase, vajaliku ja piisava teooriapagasi koostama ning selle edasiandmise metoodika ja ajakava planeerima, kuid arvestades materjali paljusust, tunni esmajärjekorras liikumisele suunatust ja tihti ka õpetajate vähest teadlikkust olemasolevate allikate kohta, oleks õpiku olemasolu õpetaja tööd oluliselt lihtsustavaks abivahendiks.

2.2. Seni välja antud õppematerjalid

Õppekava järgivat ja spetsiaalselt koolisüsteemis kasutamiseks mõeldud, aga ka muidu sel otstarbel kasutamiskõlblikku ülevaatliku materjali on aga nii rahvatantsu kui kehalise kasvatuses aine puhul üldiselt koostatud ja välja antud oluliselt vähem. 2016. aastal läbi viidud õppevara kaardistamise uuringus (Kõiva *et al.* 2016) leiti, et õpilasele suunatud õppevarana on ilmunud vaid II kooliastmele mõeldud kehalise kasvatuses töövihik. Uuringu kokkuvõttes mõõndi, et kuna kehaline kasvatus on praktikale suunatud õppeaine, ei olegi õpilastel väga suurt vajadust õppematerjali järele ning leiti, et õpetajatele on tundide planeerimiseks ja läbiviimiseks materjal olemas ning internetist küllalt lihtsasti kättesaadav. Kaardistajad arvasid aga, et vaatamata otsese vajaduse puudumisele, tuleks õppevara olemasolu tundide läbiviimisel kasuks – puudust tundi töölehtedest, mis aitaksid materjali kinnistada ja oma kehalist tegevust analüüsida, töövihikust ka vanematele õpilastele ning mitmetest videomaterjalidest, mis erinevate konkreetsete spordialadega seotud.

Tantsulise liikumise osa katmiseks kehalise kasvatuses tundides on õpetajale abiks 2012. aastal välja antud raamat „Tantsuline liikumine põhikooli kehalise kasvatuses tunnis“ (Sööt *et al.* 2012). See hõlmab endas kolme alajaotust: eesti ja teiste rahvatantsud, standard-

ja ladinatantsud ning loovtants. Materjal on kokkuvõtlik ja selgelt suunatud õpetajale, mitte õpilasele. Kohati tundub, et tegemist on algaja, (näiteks tantsuga varem mitte kokku puutunud kehalise kasvatus õpetaja, kellele materjal suuresti koostatud on), jaoks liiga sisutihe ja tantsualaste eelteadmisteta võib selle kasutamine keerukaks osutuda. Üldiselt annab aga teos head suunised üldhariduskooli tantsutundide läbiviimiseks rõhutades ka õpilastele tantsu kultuurilise tausta tutvustamise olulisust.

Õpetamist ja õppimist toetava digimaterjalina on Rahvatantsuselts Pääsuke, Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts ning Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus loonud veebilehe meietants.ee (2019), mis koondab lastele mõeldud pärimustantsu õppevideoid. Leht on mõeldud kasutamiseks nii õpetajale kui õpilasele ja on oma olemuselt väga interaktiivne jagades tantsu õppimise mitmeteks erinevateks etappideks, mille hulgas ka tausta tutvustav sissejuhatus, tantsu kohta käiv lisainfo ja teadmiste kontrolli võimalus viktoriini näol. Õppematerjal on haarav ja huvitav ning olen ka oma tundides seda õpetamisel kasutanud. Suunatud on see ennekõike konkreetsete tantsude õppimiseks ja vähem üldplaaniliste teadmiste omandamiseks.

Internetist leitav ja huvilisele kasutatav on veel Heino Aassalu poolt Tallinna Ülikooli tantsutudengite jaoks koostatud õppematerjal (1999) Eesti tantsust, mis hõlmab endas 15-leheküljelist sisutihedat konspekti rahvatantsu ajaloost.

Edasi liigun meelevaldsemalt ja vaatlen materjale, mida pole küll välja antud otseselt õppematerjali nime all, kuid mida siinkirjutaja hinnangul võiks selleks otstarbeks kasutada edukamalt kui eelmises alapeatükis välja toodud suuremahulisi teoseid.

Eraldi käsitlemist vajab rahvarõivaste teema, mis olulise teadmisenähtena lavale suunatud rahvatantsu õppimise ja õpetamisega paratamatult kaasas käib. Keskendudes siin alapeatükis mitte süvitsi uurivatele teostele, vaid väljaannetele, mida saaks käsitleda pigem kui õppematerjali, saab pea ainsa üldprintsiipe hästi ja lühidalt kokku võtva teosena välja tuua Igor Tõnuristi raamatu „Rahvarõivakandja abiline“ (2003), mis keskendub just kandmistraditsioonidele ja on heaks abiks õpetajale, kes rühma rahvarõivaste ja nende kandmise eest vastutab, kuid võib õpilase iseseisva tudeerimise jaoks siiski liiga detailirohkeks osutuda. Veel on korrektse rahvarõivakandmise olulised punktid internetist leitavana kokkuvõtlikult ja õppematerjalina kasutataval moel kirja pannud eelkõige küll iseenda vajadusest lähtuvalt mitmed institutsioonid. Heaks näiteks sellest on rahvatantsuselts Torbikute kodulehelt leitavad piltidega üldõpetused (Rahvatantsuselts

Torbikud 2019), mis kindlasti ka põhikooliõpilasele kohased lugeda ja aru saada. Koolitöösse planeeritud täpsemateks uurimistöödeks rahvarõivaste valdkonnas on nii õpilasel kui õpetajal võimalik kasutada MTÜ Rahvarõiva ja Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu üles seatud interaktiivset kodulehte (Eesti Rahvarõivad 2019), mis oma üldplaanilt ja kasutusmugavuselt esmapilgul väga haarav tundub. Kahjuks on kodulehel ringi liikudes tunda, et kõik funktsionaalsused ei toimi ja vajaliku info üles leidmiseks tuleb tihti tükk aega erinevaid radu katsetada.

Kehalise kasvatuses tundides üldiselt kasutatamisvõimalust omava õppematerjali juurde tagasi tulles võib näidiseks uurida ka Eesti Olümpiakomitee treenerite koolituse õppematerjali (Eesti Olümpiakomitee 2019), kus mitmete spordialade puhul on materjal välja antud nimetatud ala „õpiku“ nime all (curlinguõpik, jalgrattaspordi õpik, kepikõnni õpik). Tutvudes nende õpikute sisulise ülesehitusega näib, et enamasti on õpiku teine pool tõesti keskendunud spordiala õpetamisele ja suunatud treenerile, sisaldades näiteks õpetusi treenitavate üldkehaliseks ettevalmistamiseks spordialaga tegelemisel, konkreetsete tehnikate õige soorituse omandamise nippeid ja sportlase mentaalsele toetamisele. Õpikute esimene pool keskendub aga enamasti spordiala kultuuriloolisele taustale – ajaloole, suurkujudele, mängude puhul üldreeglistikule, etiketile. See osa materjalist on kokku võetud lihtsas keeles ja mõistlikus mahus, mis siinkirjutaja hinnangul oleks sobilik õppe- ja taustamaterjalina kasutamiseks ka nii treenitavatele endile kui üldhariduskooli kehalise kasvatuses tundides.

Eelnevas ja käesolevas peatükis välja toodud materjalide ülevaatest lähtudes leian, et kuigi leidlikule õpetajale on rahvatantsu õpetamist nii praktilises kui kultuuriloolises plaanis toetavaid materjale üsna arvestataval hulgal koostatud ja välja antud, puudub siiski rahvatantsutemaatika ülevaatlikult ja õpilase jaoks arusaadavalt käsitlev tervikõppematerjal. Arvestades rahvatantsutunde läbi viivate õpetajate tantsuharidusliku tausta vähesust (Laulu- ja Tantsupeoregister 2019b), leian, et nišš rahvatantsuõpiku jaoks on olemas. Õpiku kõige olulisemaks funktsiooniks oleks õpetajale õpiväljundite saavutamiseks olulise teemaringi täpsustamine ja koondamine ning õpilasele selle haaravas ja huvitavas vormis omandamiseks pakkumine.

3. ÕPPEMATERJALI VÄLJATÖÖTAMINE – IDEEST TEOSTUSENI

Käesoleva töö kontekstis olen siinkohal jõudnud arusaamale, et rahvatantsuõpik leiaks üldhariduskooli rahvatantsutundides rakendust ja oleks väärt abimaterjaliks nii õpetajale kui õpilasele. Õpiku väljaandmise ideest teostuseni jõudmisel tuleb aga arvestada mitmete asjaoludega. Neljandas peatükis kirjeldangi lähemalt, mida tuleks sel teekonnal arvesse võtta.

3.1. Ametlik õppematerjal vs õppematerjaliks hästi sobiv raamat – nõuded ja ettekirjutused

Haridus- ja teadusministeeriumi poolt välja antud määrusega (Riigi Teataja 2007) on väga täpselt paika pandud õppematerjalide riiklikule õppekavale vastavuse tingimused ning nõuded õppekirjandusele.

Ametliku õpiku puhul tuleb silmas pidada riiklikus õppekavas sätestatud õppe- ja kasvatustegevuse ning ainekava eesmäärke, õppesisu, õppetegevusi ja õpitulemusi ning õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtteid. Oma rolli mängib ka õppeaine kooliastme kohustuslike nädalatundide või kursuste arv. Lisaks peab õpik olema kirjutatud ladusalt ning õpilase vanust ja õppeaine spetsiifikat silmas pidavalt nii funktsionaalselt liigendatud teksti kui õppesisu illustreerivate materjalide poolest. Veel on oluline eakohaste küsimuste ja õpiülesannete olemasolu. Sisulistele nõuetele lisandub hulgi tehnilisi ettekirjutusi, mis määravad ära õpiku paksuse, kaalu, kasutatud kirja- ja reavahe suurused, küljenduse- ja köitmise reeglid.

Õppekavale vastava õppekirjanduse nimetuste loetellu jõudmiseks peab õpikut välja andev kirjastus läbima keerulise hindamisperioodi, mil õppematerjali käsikirja katsetatakse nii ühes maapiirkonna kui linnakoolis kohaliku vastava aine õpetaja poolt, kel on vastavas kooliastmes vähemalt viieaastane tööstaaž. Järgneb parandusettepanekute tegemine ja paranduste sisseviimine, misjärel tellitakse ministri käskkirjaga kinnitatud retsensentidelt materjalile kolm retsensiooni. Retsensentide poolt ette pandud paranduste tegemise järgselt koostatakse õppematerjali makett, mis esitatakse õppekavale vastavuse kinnitamiseks riiklikule eksamikeskusele. Sealjuures on oluline märkida, et kogu protsessi kulud peab määruse kohaselt katma õpikut välja anda sooviv kirjastus.

Analüüsid eeltoodud kriteeriume usun, et suurele osale vastamisega rahvatantsuõpikul probleeme ei tuleks, küll aga tundub mulle, et õppekirjanduse nimistusse pürgimiseks on õpik realistlikus plaanis liiga väikest valdkonda liiga süvitsi haarav materjal. Arvestades tantsulise liikumise ja veel enam rahvatantsu mahu vähesust kehalise kasvatuse ainekavas ning liikumisõpetuse puhul õpetajapoolse ainesisu valimise võimaluste üldist vabadust, ei usu ma, et kõnealune õpik suudaks keskmise Eesti kooli õppekorraldust arvestades enda üldhariduskoolide õppekirjanduse nimistusse lisamisega kaasnevaid kulusid kirjastaja jaoks õigustada.

Eelnev ei tähenda aga, et puuduvad koolid, kus õppetöö ja tantsuõpe on korraldatud viisil, kus õpik pidevat kasutust leiaks. Samuti oleks see hea materjal ringijuhtidele või huvilistele harrastajatele. Alternatiivseks ja sobivamaks variandiks rahvatantsuõpiku väljaandmisel pean võimalust anda välja lihtsalt õpiku nime kandev ja õppetöö hõlbustamiseks suunatud raamat. Sel juhul on lõpp-produktini jõudmise protsess lihtsam ja välistest teguritest vähemsõltuv. Eesti väiksust ja tantsupeotraditsioonist tulenevat tantsuinimeste omavahelist küllalt efektiivset infovahetust arvestades jõuaks teave materjali olemasolust ja ligipääsetavusest edukalt sihtgrupini ka sel viisil. Õpikut „tavaraamatuna“ välja andes tasuks aga siiski üle võtta õppekirjanduse kirjastamise protseduurika elemente, mis teose eesmärgi arvestades asjakohased on. Käsikirja hindamisse, parandamisesse ja täiendamisesse tuleks retsensentidena kaasata valdkonnas pikalt tegutsenud spetsialiste ning samuti on asjakohane õpiku testperiood tegevõpetajate käes.

3.2. Olulised aspektid õpikuteksti koostamisel

Lähtudes sellest, et eelmises alapeatükis jõudsin järeldusele, et rahvatantsuõpik võiks olla vaatamata oma väljaandmistekonnale siiski koolitunnis kasutamiseks sobiliku õpiku formaadis leian, et kõnealuse teose koostamise üheks eesmärgiks on keerulise seni kokku kogutud ja kirja pandud rahvatantsukirjanduse õppijale arusaadavasse eakohasesse ja vajadusel ka iseseisvaks tööks sobivasse vormi ümbersõnastamine.

Tartu Ülikooli haridustehnoloog ja didaktika magister Triin Marandi on oma ettekandematerjalides (2007) välja toonud õppetekstide koostamise põhiprintsiibid, mille tutvustamisele pühendan käesoleva alapeatüki, kuna leian need olevat tähelepanekud, mida ka rahvatantsu õpiku koostamisel jälgida võiks.

Paljuski kattuvad Marandi soovitused heale õppematerjalile haridus- ja teadusministri määruse (Riigi Teataja 2007) nõuetega igasugusele õppematerjalile. Üheks kõlavamaks mõtteks Marandi materjalides on, et õpilastele suunatud tekstide puhul on oluline teksti lihtsus – lihtsam tekst on veenvam, suurendab lugemiskiirust ning aitab oma jõukohasusega motivatsiooni tõsta. Isikuliste vormide nagu „meie“ ja „teie“ kasutamine on erinevalt mõnd muud tüüpi tekstidest soositud, kuna kutsub koostööle ja kaasamõtlemisele. Marandi soovib ka kasutada pigem lühemaid lauseid ja vältida kõrvallauseid, mis teksti lugemise keerukamaks muudavad.

Ülesehitusliku poole pealt tasub Marandi hinnangul rõhk panna teksti algusele, mis peab olema huvitav motiveerides õpilast lugemisega jätkama. Tekst peaks võimaluse korral olema esitatud loogilises-kronoloogilises järjekorras ja abstraktse materjali puhul sisemist loogikat järgides. Kirjutada tasub emotsionaalselt, sest lugemisel esile kutsutud tunded aitavad teksti sisu paremini meelde jätta, hüüete ja lühilauseite kasutamine aitab seda teha. Olulisi mõtteid soovib Marandi tekstis 3-4 korda erinevas sõnastuses korrata, lisaks kasutada ka üldistusi ja kokkuvõtvaid lauseid. Peatüki lõpp peaks endas sisaldama aga kõige olulisemat, kuna see jääb reeglina õppijale kõige paremini meelde.

Vormistuslikus osas soovib Marandi kasutada tekstitööriistu, mis tähtsamaid mõisteid ja lauseid esile tuua aitavad.

Siinkohal tõin välja vaid põhipunktid ühe spetsialisti kirjapandust, mis mulle kui praktikule näivad ühtaegu väga enesestmõistetava, kuid teisalt millegina, mille peale peasjalikult

valdkonnas orienteerumisele keskendudes ja ise sihtgrupi east väljas olles õppematerjali koostajana vajaliku detailsusega mõelda ei oskaks. Sellest tulenevalt leian, et õpikut koostama asudes on tarvilik kaasata meeskonda didaktikaspetsialist, kelle pädevuses on teksti eakohasuse ning õpiku formaati sobivuse hindamine.

3.3. Õpiku koostamine kui meeskonnatöö

Eelmise alapeatüki lõpus jõudsin veel ühe tähtsa asjaolu äramärgimiseni – meeskonnatöö vajalikkus ja olulisus õpiku koostamisel. Usun, et idee autori, üldhariduskoolis praktiseeriva rahvatantsuõpetaja ja käesoleva töö raames rahvatantsu positsiooni riiklikus õppekavas analüüsinuna oman küll üsna selgelt nägemust õpiku potentsiaalsest sisust ja võin end pidada piisavalt võimekaks ka selle koondamisel, kuid liigse subjektiivsuse vältimiseks on kasuks kriitiline kõrvalpilg ja pädevus valdkondades, milles siinkirjutajal vajaka jääb.

Käesolevas töös on juba välja toodud mitut sorti spetsialiste, kelle teadmised ja oskused õpiku valmimisel tarvilikud on. Arvestades loodava teose õpikuformaati, on tõsiseltvõetavuse eesmärgil tarvilik selle väljaandmisel järgida siiski üldjoontes haridus- ja teadusministri määruses (Riigi Teataja 2007) kirjeldatud protseduure ja seda ka juhul kui õppekirjanduse nimistusse pääsemisele ei pretendeerita. Seega on õpiku sisu sobilikuks hindamisel oluline roll retsensentidel, kes ise esialgses koostamisprotsessis kaasa löönud ei ole. Leian, et retsensentideks võiksid olla tantsuõpetajad, kes oma karjääri jooksul palju just üldhariduskoolis õpetamisega kokku on puutunud, aga ka tantsujuhid, kes pikalt Eesti rahvatantsumaastikul tegevad olnud ja selle olemuse ja olulisusega kursis on. Julgeksin sellisteks inimesteks pakkuda näiteks Linda Pihu, Maie Tammemäe ning Ülo Luhti. Juba mainitud on ka didaktikaspetsialisti osalus. Tekstilise meediumi kokkupanekul on oluline roll ka keeleteoimetajal ja selleks, et õpik visuaalselt huviäratav ja mugav kasutada oleks, tuleb teha koostööd küljendajaga.

Sisulise poole osas leian, et võiksin koostamisse kaasata lisaks rahvatantsuvaldkonda tundvatele inimestele ka rahvarõivaspetsialisti ja teiste ainete kogenud õpetajaid üldhariduskoolist, kes oskaksid anda nõu, kas ja millisel määral on õpikus kajastamisele

tulevaid teemasid käsitletud teistes õppeainetes (muusika, käsitöö, kirjandus, ajalugu, kehaline kasvatus) ning kellega koostöös sünniks õpik, mis aitab õppeaineid lõimida ja vältida teemade topeltkäsitlemist.

Plaanides õpiku juurde ka videomaterjali, on vajalik eeltöö rahvatantsurühmade ja rühmajuhtidega õppimaks selgeks videosse tantsitavad tantsud. Videote filmimisega seoses tekib vajadus ka digipädevusega kaastöölise järgi, kes filmimisega ja videote esitamislahendustega tegelemise eksperttöö enda peale võtaks.

Tunnen, et siinkohal ära toodud meeskonnaga oleks õpiku valmimine juba täiesti käegakatsutav, kuigi pean tõdema, et suure tõenäosusega selguks kaasatute täpne arv ja igäihe individuaalne spetsialiteet mingil määral alles töö lõppfaasiks.

4. ÕPPEMATERJALI SISU

Viimases peatükis püüan koondada teemaderingi, mida rahvatantsuõpik õppematerjalina katta võiks analüüsidest teemade olulisust õpiväljunditest, olemasolevast kirjandusest ja rahvatantsuvaldkonnaga kursis oleva ja tantsualase haridusega inimese sisetundest tulenevalt.

Esimeses peatükis tegelesin õppekava ja õpiväljunditega ning tuleb tunnistada, et need on küllaltki üldsõnalised sätestades Eesti tantsupidude ja tantsukultuuri traditsioonide tundmise käesoleva kehalise kasvatusa ainekava puhul (Põhikooli riiklik õppekava, lisa 8 2011) ja Eesti kultuuri- ja sporditegelaste ning liikumistaditsioonide ja –ürituste tundmise uues, lähiaastatel rakendub liikumisõpetuse ainekavas (2019). Lähtudes neist sõnastustest, pakun välja järgmised suured üldteemad, mida õpik katta võiks:

- 1) tantsupidude olemus ja ajalugu,
- 2) tantsu rituaalne olemus külaühiskonnas ja selle kujunemine tänapäevasele rahvatantsu mõistele vastavaks ehk Eesti rahvatantsu ajalugu,
- 3) olulisemad Eesti rahvatantsujuhid ja nende elutöö tähtsus.

Tuginedes juba välja antud või koostatud ja ka käesolevas töös viidatud rahvatantsukirjandusele saab olulisemate teemadena välja tuua veel:

- 4) pärimustantsu ja lavalise rahvatantsu ühisused ja erisused ning autoritantsu olemus,
- 5) oskussõnavara olemasolu olulisus ja tantsude jäädvustamiseks loodud tantsukirjelduste süsteem,
- 6) rahvatants ja rahvarõivaste kandmise kultuur,
- 7) muusika tähtsus pärimustantsudes ja põhisammustiku omandamisel.

Õpilaste silmaringi laiendamiseks ja üldpildi loomiseks lisaksin viimase olulise teemapunktina juurde ka

- 8) näiteid teiste rahvaste lavalise rahvatantsu arengust ja selle seostest Eesti rahvatantsuga

Olulisemate ja asjakohasemate teemade sidusaks ja haaravaks edasiandmiseks tuleks neid õpiku ülesehituses aga omavahel põimida ja loogiliselt järjestada (Marandi 2007). Õpiku koostamisel ei kasutaks ma seega eeltoodud järjestust, mille eesmärgiks oli vaid olulise väljatoomine ja valikute põhjendamine käesoleva töö kontekstis. Siinkohal pakun aga tulenevalt eeltoodud teemadevalikust välja võimaliku ülesehitusliku plaani, kus vajadusel jagan teemavaldkonnad väiksemateks jaotusteks loomaks potentsiaalne sisukord kõnealusele õpikule. Kokkuvõtliku peatükinime asemel panen lause-paariga kirja, mida iga peatükk sisaldada võiks ning toon välja põhjenduse, miks tegin just sellise valiku teema ja struktuurilise paigutuse osas. Mõtteliselt võib siintoodud sisukorra jagada kolmeks üldistatud jaotuseks: laiemad teemad, mille tundmine on oluline mõistmaks tänapäevase rahvatantsuliikumise päritolu ja tantsupeotraditsiooni kujunemist, tantsupeotraditsioon ise ning abstraktsemad lisateemad, mis rohkem „huvitavat“ rubriigi alla kuuluvad.

1. Tants kui rituaalne tegevus. Tantsu funktsioon ja praktiseerimine külaühiskonnas - ajalooline sissejuhatus.

Esimese alateema olulisus tuleneb kehalise kasvatuse ainekavas sõnastatud õpiväljundist, mille kohaselt peab põhikoolilõpetaja tundma eesti tantsukultuuri traditsioone (Põhikooli riiklik õppekava. lisa 8 2011). Eesti tantsukultuuri alguseks saab kindlasti lugeda just rituaalseid liikumisi ja seega peaks õpiku teemadering algama just sellest.

2. Pärimumantsu mõiste ja selle olemus. Millist tantsuviisi ja milliseid tantse peame pärimumantsudeks. Mis on pärimumantsu praktiseerimisel oluline ja kus ning kuidas tänapäeval pärimumantse tantsida saab (lisaks tuua näited konkreetsetest pärimumantsudest koos päritolupiirkonnaga – abiks õpetajale peatüki läbimisel toimuvate saalitundide repertuaarivalikuks). Muusika ja pillimehe tähtsus tantsukultuuris.

Pärimumantsu mõiste selgitamise näol on tegemist loogilise jätkuga tantsukultuuri traditsioonide tutvustamisel rituaalse tantsimise teemale. Kõnealuse peatüki saab aga huvi äratamiseks põimida juba väga otseselt tänapäevaste praktikatega näiteks külastades õppekäiguga tantsuklubi või kutsudes tundi pillimehe ja mõned oskajad paarid pärimumantsude tantsijaid seda formaati tutvustama.

3. Lavalise rahvatantsu ja rahvatantsu mõisted ning nende erinevused ja sarnasused omavahel ning pärimustantsuga. Rahvatantsu lavale seadmise kujunemislugu.

Kolmas peatükk asub sisse juhatama ka õpiväljundites kajastuvat tantsupeotraditsiooni temaatikat. Võttes arvesse, et tantsupidu on lavalise rahvatantsu ilming, on oluline selle mõiste selgitamine ja senikäsitletud pärimustantsu mõistest eristamine enne tantsupeotraditsiooni temaatikasse süüvimist.

4. Anna Raudkatsi elu ja olulisus Eesti rahvatantsuloos. Soveldamise mõiste. Lisaks näited erinevatele vanustele sobivatest Raudkatsi laulumängudest/tantsudest, abiks õpetajale peatüki läbimisel toimuvate saalitundide repertuaarivalikuks ja/või videonäideteks.

Anna Raudkatsi kui olulise mõjusiku väljatoomise enne autoritantsu teemat (mis samuti tantsupeotraditsiooni kontekstis oluline mõiste), leian olevat vajaliku, kuna tegemist on ühe peamise alusepanijaga rahvatantsuharrastusele tänapäevases mõistes. Raudkatsist sai alguse tantsude õppimine ja õpetamine laval esitamise eesmärgil ning seetõttu sobib tema looga tutvumine hästi põhimõistetega (pärimustants, lavarahvatants) tegelemise järele ja soveldamise mõiste läbi autoriloomingu teema sissejuhatuseks.

5. Autorilooming. Oskussõnavara olulisus ja tantsude kirjeldamine. Harjutusülesanded lihtsamate tantsukirjelduste lugemiseks (võimalik kasutada saalitunni rikastamiseks).

Autoriloomingu mõistega tutvumine on asjakohane jätk tantsukultuuri traditsioonide tutvustamisel, arvestades juba omandatud teadmisi õpetaja poolt vaataja jaoks lavale seatud tantsude kohta ja seda, kui suur roll on autoriloomingul tänapäevases tantsupeotraditsioonis, mille tundmise olulisus on toodud ära kehalise kasvatusa ainekava õpiväljundites (Põhikooli riiklik õppekava. lisa 8 2011).

6. Tuljaku loomislugu ja olulisus.

Autoriloomingut süvitsi uuritavaks näiteks valisin Tuljaku, kuna see seob omavahel mitu eelnevat teemat – pärimustantsu lavaleseadmise, Anna Raudkatsi elu ja loomingu töö, autoritantsu mõiste ning tantsupeotraditsiooni, mille süvitsikäsilemise suunas õpik end üles ehitab. Lisaks on tegemist ühe tuntuima ning tantsituima eesti autoritantsuga.

- 7. Ullo Toomi elu ja olulisus Eesti rahvatantsuloos. Tantsija süsteemne treening. Põnevamaid näiteid Toomi harjutusvara kirjeldustest, lisaks näited erinevatele vanustele sobivatest Toomi tantsudest, abiks õpetajale peatüki läbimisel toimuvate saalitundide repertuaarivalikuks ja/või videonäideteks.**

Jätkates materjali tantsupeotemaatika suunalist ülesehitust on siinkohal oluline Ullo Toomist rääkiv peatükk, kuna teda võib pidada nii esimeseks tantsupeo üldjuhiks kui ka rahvatantsija süsteemse kehakoolilise treenituse olulisuse väärtustamisele alusepanijat. Viimane on tantsupeotraditsiooni kontekstis tantsude tehnilise raskusastme osas suure tõenäosusega mõjutavat rolli omanud.

- 8. Üldtantsupeo olemus ja ajalooline kujunemislugu, suhestumine laulupeoga. Tantsupeoprotsess ja selles osalemine. Aruteluülesannete jaoks konkreetsete tantsupidude lavastuste aluseks olnud muinasjututekstid ja viited pidude videosalvestustele.**

Otseselt õpiväljundite (Põhikooli riiklik õppekava. lisa 8 2011) saavutamiseks oluline peatükk, mille käsitlemine on eelnevatest peatükkidest saadud teadmistele toetudes õpilase jaoks terviklikum ja sidusam kui kohe tantsupeo ajaloo juurde hüpatas oleks.

- 9. Rahvatants ja narratiivsus. Näiteid tantsudest ja nende läbi jutustatavatest lugudest. Arutlusülesande võimaluseks on õpikusse lisatud näited tantsukirjelduste juures ära toodud selgitustest tantsu iseloomu kohta, lisaks viited videonäidetele (nt Helju Mikkel „Vanaisa polka“). Lisaks näited erinevatele vanustele sobivatest iseloomuga (autori)tantsudest, abiks õpetajale peatüki läbimisel toimuvate saalitundide repertuaarivalikuks.**

Kui kaheksanda peatükini liikus õpiku mõtteline struktuur püramiidina laiematelt teemadelt tantsupeo kui kitsa ja konkreetse tipu suunas, siis üheksandast peatükist alates laieneb teemadering taas ning ei ole enam nii otseselt seotud ainekavakohaste õpiväljundite saavutamiselega. Pigem võib käesolevat ja edasisi peatükke käsitleda kui „silmaringiteemasid“, mis siinkirjutaja hinnangul küll piisavalt olulised on, et õpikus kajastatud saada, kuid mille käsitlemine enne eelneva materjali läbitöötamist õpilasele ehk liiga abstraktseks jääda võib.

- 10. Rahvatantsija ja rahvarõivas. Rahvarõivaste kandmise ajalugu. Rahvarõivaste kandmise üldreeglid. Erinevate piirkondade eripärad. Rahvatantsude loomisel rahvarõivastega arvestamisest (võimalus tuua konkreetset näited tantsudest, mis loodud eelkõige kindla kihelkonna rõivastega tantsimiseks nt Helju**

Mikkeli „Otsapandjatse“ ja setu rahvarõivad). Võimalus iseseisvaks tööks – ettekande või kokkuvõtte koostamine oma kodukoha või valitud kihelkonna rahvarõivastest ja nende kandmistraditsioonist. Mõtisklusülesanne saalitundi arutlemaks kehatunnetuse muutuse üle erinevate jalanõude ning rõivaste kandmisel tantsu ajal.

11. Pärimustantsust ja lavalisest rahvatantsust teistes riikides. Lähinaabrite eripärad ja sarnasused. Rahvatants Nõukogude Liidus ja selle mõju Eesti rahvatantsule. Igor Moissejevi rahvatantsuansambel kui näide balletilavale seatud rahvaste tantsudest. Tantsud Lõuna-Euroopast. Tantsud teistelt mandritelt. Lisaks näited erinevate rahvaste pärimustantsudest, abiks õpetajale peatüki läbimisel toimuvate saalitundide repertuaarivalikuks ja/või videonäideteks.
12. Rahvatantsuharrastuse korraldus. Ansamblid ja rühmad. Eesti rahvatantsuansamblite ajaloo lühitutvustus. Viited videonäidetele.
13. Rahvatantsu suurkujud. Peatükk annab ülevaate Ernst Idla, Salme ja Ott Valgemäe, Niina ja Alfred Raadiku, Helju Mikkeli, Kai Leete, Heino Aassalu, Ilma Adamsoni, Maie Orava ja Henn Tiiveli elust ja olulisusest rahvatantsuvaldkonnas. Lisaks näited autorite tantsudest, abiks õpetajale peatüki läbimisel toimuvate saalitundide repertuaarivalikuks ja/või videonäideteks.

Kirja pandud sisukord on mõistagi praegusel hetkel veel küllalt üldine, samuti ei saa seda pidada kindlalt kivisse raiutud dokumendiks, vaid siinkirjutaja isiklikuks nägemuseks ühest potentsiaalsest variandist andmaks ülesehituslik ülevaade potentsiaalse õpiku sisust ja selles hõlmatavast materjalist.

Enamik sisukorda kirja pandud alapunkte on siinkirjutaja õpetamiskogemuse käigus ka vähemal või rohkemal määral tundides teemadena esile kerkinud ja seetõttu võib eeldada, et nende vastavalt olukorrale kas sügavamaks või pealiskaudsemaks käsitlemiseks üldhariduskooli rahvatantsutunnis leiab vajaduse ja/või võimaluse iga praktiseeriv rahvatantsuõpetaja.

KOKKUVÕTE

Käesoleva töö eesmärgiks oli uurida rahvatantsuõpiku kui õppematerjali olemasolu vajalikkust üldhariduskoolis läbi viidavate rahvatantsutundide vajadusest lähtuvalt. Sellele lisaks püüdsin teada saada, millist informatsiooni peaks nimetatud õpik täpsemalt sisaldama ning milliste etappide kaudu oleks võimalik jõuda kõnealuse õpiku väljaandmiseni. Oma töö koostamisel toetusin suures osas isiklikule praktikakogemusele Laulasmaa koolis, kus 2018/2019 õppeaasta vältel rahvatantsuõpetajana töötades koostas in õppesisu ja andsin tunde 1.-7. klassi õpilastele.

Esimeses peatükis andsin ülevaate tantsuõpetuse ja rahvatantsu positsioonist põhikooli õppekavas – kirjeldasin praegust olukorda, kus tantsuõpetus on osa kehalise kasvatus e ainekavast (Põhikooli riiklik õppekava. lisa 8 2011), ja varstirakenduvat liikumisõpetuse ainekava (2019) ning seda, kuidas rahvatants sinna sobitub. Kirjeldasin ka Laulasmaa Koolis rakendatavaid praktikaid rahvatantsu õpetamisel, mille kohaselt on rahvatantsutund kõigil õpilastel tunniplaaneline ja kohustuslik ning enda praktikakogemust nimetatud tundide ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Õpetamiskogemuse kaudu leidsin, et juhul kui rahvatantsutund on kohustuslik (mida ta minu hinnangul kõigis vanuseastmetes olema ei peaks), võiks see põhikooli vanemate õpilaste puhul olla lahendatud kuidagi teisiti kui vaid saalis tantsides, kuna selles vanuses mõjub selline meetod kohustuslikult pealesurutuna õpilastes pigem trotsi tekitavalt. Samuti leidsin, et kooli missiooni, milleks on rahvakultuuri hoidmine ja edasikandmine (Laulasmaa kool 2019), kohaselt oleks oluline õpilasi harida praktilisele tantsule lisaks ka rahvatantsu kultuuriloolises aspektis. Sündis idee rahvatantsuõpikust.

Teises peatükis vaatlesin õppematerjali olemasolu vajalikkust tantsu valdkonnas nii õpilase kui õpetaja vaatevinklist ja tõin pedagoogikaproffessor Jaan Miku kirjapandule tuginedes välja õppekirjanduse ja õpimotivatsiooni seosed (2019). Veel tegelesin selles peatükis eesti rahvatantsu erinevatest tahkudest avava kirjanduse loetelu väljatoomisega ning jõudsin

järeldusele, et usina õpetaja jaoks leidub tantsutunni teoreetilise osa ülesehitamisel toetumiseks sobivat materjali piisavalt, kuid kahjuks ei ole see süsteemselt ja koolispetsiifikat arvestades koondatud ning tulenevalt paljude õpetajate tantsualase hariduse puudumisest võib iseseisev teemaderingi koondamine üle jõu käivaks osutada. Raamatutele lisaks uurisin ka peaaesjalikult internetis kättesaadavalolevaid väiksemamahulisi õppematerjale ja muid sel otstarbel kasutamiskõlbulikke allikaid ning leidsin, et nende hulgas leidub nii mõndagi asjakohast koolitundides kasutamiseks nii õpilasele kui õpetajale. Probleemiks aga endiselt õpetajale jääv kohustus kõnealune materjal üles leida ning oluline ebaolulisest eraldada ning õpilastele huvipakkuva presenteerimisviisi leidmine. Uurisin pisut ka Eesti Olümpiakomitee treenerikoolituste tarbeks välja töötatud erinevate spordialade „õpiku“ nime kandvaid materjale (2019) ning leidsin, et vaatamata suunatusest treenerile, mitte treenitavale, kajastasid need enamasti vähemalt väikeses mahus ka õpilasele iseseisvaks tööks sobilikku materjali.

Kolmandas peatükis uurisin ametlikule õppematerjalile esitatavaid nõudeid lähtudes haridus- ja teadusministri määrusest (Riigi Teataja 2007). Jõudsin tõdemuseni, et arvestades rahvatantsu vähest mahtu õppekavas ja teose ametlikku õppekirjanduse loetellu jõudmise kulukust, tasub õpiku väljatöötamisel küll üldjoontes määruses kirjeldatud protseduure järgida, kuid eesmärk tundides kasutamiseks sobiliku materjali olemasolust saab täidetud ka juhul kui ametlikku õppekirjanduse loetellu jõudmine sealjuures eraldi eesmärgiks ei ole. Kolmandas peatükis jõudsin ka järeldusele, et õpiku väljaandmisel tuleb teha koostööd erinevate valdkondade spetsialistidega.

Neljandas peatükis keskendusin kõnealuse rahvatantsuõpiku potentsiaalse sisu koondamisele tulenevalt üldhariduskooli kehalise kasvatus ainekavast (Põhikooli riiklik õppekava, lisa 8 2011), liikumisõpetuse ainekavast (2019), juba välja antud õppematerjalidest ja autori kui valdkonnas pädevust omava inimese sisetundest. Pakkusin välja ka ühe võimaliku sisukorravariandi.

KASUTATUD KIRJANDUS

Aassalu, H. 1999. Õppematerjal ainele Eesti tants III. Tallinn. Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskus.

Adamson, I. 2012. Õpetaja Ilma Adamsoni meistriklass. Tallinn. Rahvakultuuri keskus.

Eesti Olümpiakomitee. 2019. https://treener.eok.ee/otsing.php?lk_otsing=3 (28.04.2019).

Eesti Rahvarõivad. 2019. <http://rahvaroivad.folkart.ee/et>, (28.04.2019).

Kapper, S. 2010. Kas rahvatants sünnib siis, kui rahvas tantsib? Rahvast ja tantsust.

Mõtteid Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi, Rahvakultuuri Arendus- ja

Koolituskeskuse ja Tallinna Ülikooli koreograafia osakonna konverentsilt 4. detsembril 2009. Tallinn: Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts.

Kapper, S. 2013. Muutuv pärimustants: kontseptsioonid ja realisatsioonid Eestis 2008-2013. Tallinna Ülikool. Tallinn.

Kõiva, M. Müil, E. Varend, L. Raudsepp, I. Mjalitsina, N. 2016. Ülevaade üldhariduse õppevara kaardistusest. SA Innove Hariduse agentuur.

https://www.hm.ee/sites/default/files/oppevara_kaardistus_2016_0.pdf, (23.04.2019).

Laulasmaa kool. 2019. <https://www.laulasmaakool.ee/meie-kool/pohivaartused/>, (17.04.19).

Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus. 2019. <https://2019.laulupidu.ee/>, (23.04.2019).

Laulu- ja tantsupeoregister. 2019a. Väljavõte tantsurühmade katuseorganisatsioonide kohta 2019. aasta maikuu seisuga. Materjal autori valduses.

Laulu- ja tantsupeoregister. 2019b. Väljavõte registris olevate rahvatantsurühmade juhtide hariduse kohta. Materjal autori valduses.

- Liikumisõpetuse ainekava. 2019. TÜ Sporditeaduste ja füsioteraapiainstituudi liikumislabor. <http://liikumislabor.ut.ee/ainekava>, (17.04.2019).
- Marandi, T. 2007. Õppematerjalide koostamine. http://lepo.it.da.ut.ee/~triinm/Marvi_talvekool_2007jaanuar_kasileht.pdf, (15.05.2019).
- Meie tants. 2019. <http://meietants.ee/>, (17.04.2019).
- Mikk, J. 2019. Õppetöö motiveerimine kirjanduse abil. <http://kodu.ut.ee/~jaanm/opimotivatsioon.htm>, (23.04.2019).
- Murel, L. 2018. Mõtlemata kutsuv kool. *Sirp* nr 22.
- Põhikooli riiklik õppekava, lisa 8. 2011. <https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1290/8201/4020/1m%20lisa8.pdf>, (17.04.2019).
- Rahvatantsuselts Torbikud. 2019. <https://torbikud.ee/selts/rahvariietest/>, (28.04.2019).
- Riigi Teataja. 2007. Õpikute, töövihikute ja tööraamatute riiklikule õppekavale vastavuse kinnitamise tingimused ja kord ning nõuded õpikutele, töövihikutele, tööraamatutele ja muule õppekirjandusele. <https://www.riigiteataja.ee/akt/12810749>, (29.04.2019).
- Rüütel, I. Kapper, S. 2015. Kihnu tantsud. Tartu. Eesti Kirjandusmuuseumi Teaduskirjastus.
- Sööt, A. Kapper, S. Purje, S. Keres, T. 2012. Tantsuline liikumine põhikooli kehalise kasvatuses. Viljandi. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.
- Sööt, A. Lagle, E. 2018. Tantsulise liikumise sammud üldhariduskooli. *Tantsukuukiri* nr 74.
- Taarna, N. 1970a. Lavalise rahvatantsu õpetamise meetodid isetegevuskollektiivis. Tallinn. Eesti NSV Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut.
- Taarna, N. 1970b. Eesti rahvatantsu treeningharjutused. Tallinn. Eesti NSV Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut.
- Tampere, H. Põldmäe, R. 1938. Valimik Eesti rahvatantsu. Tartu. Eesti Rahvaluule Arhiivi Kirjastus.
- Toomi, U. 1953. Eesti rahvatantsud. Tallinn. Eesti Riiklik Kirjastus.

- Toomi, U. 1967. Harjutusvara rahvatantsijale. Tallinn. Eesti Raamat.
- Tormet, U. 2017. 100 harjutust rahvatantsuõpetajale treeningtunni rikastamiseks. Tallinn. Rahvakultuuri keskus.
- Torop, K. 1966. Eesti rahvatantsu oskussõnastik. Tallinn. Eesti NSV Rahvaloomingumaja.
- Torop, K. 2008. VIRON VAKKA 105 eesti rahvatantsu. Tallinn. Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika selts.
- Tõnnus, R. 1991. Anna Raudkats omas ajas. Tallinn. Eesti Raamat.
- Tõnurist, I. 2003. Rahvarõivakandja abiline. Harjumaa. Vali Press.
- Vissel, A. 2004. Rahvatantsu asendist eestlaste kultuuripildis ja harrastustes. Pärimusmuusika muutuvus ühiskonnas. Töid etnomusikoloogia alalt 2. Eesti Kirjandusmuuseumi Etnomusikoloogia osakond.
- Üldtantsupidu. Vikipeedia. 2019. <https://et.wikipedia.org/wiki/%C3%9Cldtantsupidu>, (23.04.2019).

THE NECESSITY OF ESTONIAN FOLK DANCE TEXTBOOK FOR MIDDLE SCHOOL STUDENTS AND STEPS REQUIRED FOR COMPOSING IT.

Aveli Vellerind

SUMMARY

The purpose of the thesis was to study the necessity of Estonian folk dance textbook as a learning material based on the needs of teachers when teaching curricular folk dance lessons in public schools. In addition I tried to find out what kind of information should said textbook consist of and which steps are required to achieve the goal of publishing it. Writing this thesis I leaned mostly on my experience as a practicing folk dance teacher in Laulasmaa School during academic year of 2018/2019 whereas my main job was to plan and teach lessons in 1.-7. grade.

In chapter one I covered the topic of positioning Estonian folk dance in middle school curriculum at the moment as a part of physical education (Põhikooli riiklik õppekava, lisa 8 2011) and in the future as a part of movement studies (Liikumisõpetuse ainekava 2019). I also described the general practices and my own experiences of teaching folk dance in Laulasmaa School as the class is mandatory to all students. Throughout my experience I found that studying folk dance shouldn't be mandatory to older middle-schoolers but if it has to, it could and should be taught using other mediums rather than a typical physical dance class as in that specific age it seems to make pupils uncomfortable and provoke defiance. I also found that as the mission of Laulasmaa School is to hold and value folk culture, it is important to also educate the pupils about the cultural history of folk dance in addition to practical dance lessons. Those thoughts made me come up with an idea of a folk dance textbook.

In chapter two I studied the importance of learning materials from the viewpoints of both pupils and teachers and pointed out connections between learning texts and learning

motivation (Mikk 2019). I also created a list of already published literature about folk dance that a diligent teacher could use in preparing one's classes but I also noted that although there is quite a good amount of material, it isn't well categorised and is therefore difficult and time consuming to use on everyday bases. In addition to books I also studied the materials available online of which some are already created with the purpose of learning. I found that there are several materials eligible for using in school lessons but the problem of teachers responsibility when searching for and deciding about the presentability of the materials used remained. As most of the practicing teachers aren't educated about folk dance specifically (Laulu- ja tantsupeoregister 2019b) it is a big responsibility to have.

In chapter three I concentrated on the rules prescribed to official learning materials by the ministry of education and science (Riigi Teataja 2007). I came to conclusion that considering the fact that in general folk dance makes up just a minor amount of physical education curriculum, it would be too expensive to follow all the prescriptions for official learning materials. As the community of folk dance teachers is relatively close in Estonia the purpose of a usable textbook could also be achieved by following the guidelines a little more loosely and embracing the fact that the textbook will be published but not mentioned in Estonian official list of learning materials. In chapter three I also realised that it is important to include specialists of different fields in the composing process of making the textbook.

In chapter four I dealt with composing a potential table of contents for the textbook. I based my suggestions on the curriculum of physical education (Põhikooli riiklik õppekava, lisa 8 2011) and movement studies (Liikumisõpetuse ainekava 2019), the learning materials already published on folk dance and my personal level of expertise.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Aveli Vellerind,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Rahvatantsuõpetuse õpiku vajalikkus ja sammud selle väljatöötamisel põhikooli III vanuseastmele“, mille juhendaja on Ele Viskus reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Aveli Vellerind

22.05.2019